

BẢO ĐẢM CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC Ở CÁC TRƯỜNG PHỔ THÔNG DÂN TỘC NỘI TRÚ TỈNH SÓC TRĂNG

ThS. PHAN VĂN BÌNH*

Chiến lược Phát triển giáo dục (GD) 2011-2020 của Chính phủ đã chỉ rõ quan điểm: “Thực hiện công bằng xã hội trong GD, nâng cao chất lượng GD vùng khó để đạt được mặt bằng chung” (1; 7). Điều đó đã và đang tạo điều kiện thuận lợi để tỉnh Sóc Trăng triển khai thực hiện “Đề án củng cố và phát triển hệ thống các trường phổ thông dân tộc nội trú (PTDTNT) giai đoạn 2011-2015”. Theo đề án này, đến năm 2015, toàn tỉnh Sóc Trăng sẽ có 10 trường PTDTNT, khoảng 3.400 học sinh (HS), đạt bình quân từ 12-13% HS dân tộc thiểu số cấp trung học cơ sở (THCS) và trung học phổ thông (THPT) được học trường PTDTNT; 50% số trường này đạt chuẩn quốc gia (2). Vì vậy, trong những năm học gần đây, các trường PTDTNT ở Sóc Trăng đã được quan tâm đầu tư nâng cấp, sửa chữa đáp ứng yêu cầu xây dựng trường đạt chuẩn quốc gia. Đồng thời, hầu hết các trường PTDTNT đã coi trọng việc bảo đảm chất lượng GD để trở thành nhóm trường dẫn đầu về chất lượng GD trên địa bàn huyện, thị xã và tỉnh. Ở đây, bảo đảm chất lượng GD được hiểu là tổng thể các hoạt động có kế hoạch, có mục đích nhằm tạo ra các khả năng thực tế để quá trình dạy học đạt được mục tiêu GD của nhà trường. Kinh nghiệm của các trường đã đạt chuẩn quốc gia ở tỉnh Sóc Trăng chỉ rõ: để bảo đảm chất lượng GD, các trường PTDTNT cần tập trung giải quyết các vấn đề chủ yếu sau đây:

1. Thường xuyên bồi dưỡng năng lực và kỹ năng sư phạm cho đội ngũ giáo viên (GV)

Thực tế, những năm qua, được sự quan tâm của đảng bộ, chính quyền và ngành GD, đội ngũ GV tại các trường PTDTNT ở tỉnh Sóc Trăng nhìn chung đủ biên chế và 100% GV đã đạt và vượt chuẩn nghề nghiệp. Tỷ lệ GV người dân tộc Khmer đạt hơn 66% (3; 33), bảo đảm phù hợp với yêu cầu giảng dạy ở các trường PTDTNT vùng có đông đồng bào dân tộc Khmer. Tuy nhiên, đội ngũ này cũng bộc lộ những điểm bất cập: Một bộ phận không nhỏ GV có thâm niên công tác cao, nhiều kinh nghiệm giảng dạy nhưng lại yếu về tin học, ngoại ngữ, thiếu kỹ năng thực hiện các phương pháp dạy học tích cực. Trong khi đó, các GV trẻ tuy được đào tạo cơ bản, có trình độ tin học,

ngoại ngữ khá tốt nhưng năng lực và kỹ năng sư phạm chưa phát triển tương xứng với yêu cầu nâng cao chất lượng dạy học. Điều đó đặt ra đòi hỏi các trường PTDTNT phải quan tâm bồi dưỡng đội ngũ GV.

Cách thức bồi dưỡng GV của các trường PTDTNT ở tỉnh Sóc Trăng có hiệu quả nhất là bồi dưỡng trong hoạt động thực tiễn và thông qua các hình thức sinh hoạt của các tổ chuyên môn. Theo đó, các hoạt động chuẩn bị và thực hành giảng dạy của GV được kiểm soát chặt chẽ, rút kinh nghiệm kịp thời. Các hoạt động dự giờ, thao giảng được tổ chức thường xuyên, qua đó, các GV tăng cường trao đổi về chuyên môn để nâng cao chất lượng dạy học. Ngoài ra, từng tổ chuyên môn định kỳ tổ chức học tập chuyên đề về “sư phạm thực hành” phù hợp với từng môn học cụ thể. Cách làm này đã tác động rất tích cực tới chất lượng GD của các trường PTDTNT thời gian qua.

Để thúc đẩy việc bồi dưỡng, giúp đỡ lẫn nhau trong đội ngũ GV trường PTDTNT, cán bộ lãnh đạo, quản lý (QL) ở đây cần coi trọng xây dựng uy tín cho GV, nhất là các tổ trưởng chuyên môn và GV có kinh nghiệm giảng dạy. Bởi vì, những người này khi được tập thể GV mến phục, tin theo thường có ảnh hưởng khá mạnh mẽ đến sự phấn đấu, vươn lên của các GV khác, nhất là GV trẻ. Để tạo điều kiện cho các tổ trưởng chuyên môn, các GV có kinh nghiệm giành được uy tín cao trong tập thể sư phạm, cán bộ lãnh đạo, QL trường PTDTNT một mặt quan tâm phát triển ở họ phẩm chất chính trị, đạo đức tốt đẹp, mặt khác tạo điều kiện để từng người phát huy sở trường về năng lực chuyên môn trong giảng dạy và giúp đỡ đồng nghiệp. Làm được như vậy, sự tiến bộ của tập thể sư phạm trong trường PTDTNT sẽ đồng đều và rõ nét hơn.

2. Đổi mới phương pháp dạy học, tích cực hóa hoạt động học tập của HS

Đây là biện pháp có tác động khá mạnh tới chất lượng dạy học, góp phần thiết thực khắc phục những trở ngại tâm lý ở HS người dân tộc Khmer. Thực tế, HS các trường PTDTNT của Sóc Trăng thường là

* Trường Trung học cơ sở và Trung học phổ thông Thạnh Tân, huyện Thạnh Trị, tỉnh Sóc Trăng

thanh niên, thiếu niên người dân tộc Khmer, con em gia đình các dân tộc định cư lâu dài tại vùng có điều kiện KT-XH đặc biệt khó khăn nên các em dễ có tâm lý tự ti và thái độ thụ động trong học tập. Đây là trở ngại lớn trong nâng cao chất lượng dạy học ở các trường PTDTNT. Điều đó đòi hỏi nhà trường phải nỗ lực rất lớn trong việc đưa phương pháp dạy học tích cực vào GD HS người dân tộc Khmer ở trường PTDTNT.

Trong dạy học tích cực, HS là nhân vật trung tâm. Vì vậy, GV phải nắm bắt được đặc điểm tâm sinh lý, nhu cầu nhận thức của HS để động viên các em tích cực học tập. Bên cạnh đó, GV còn phải khéo léo đưa HS vào các tình huống có vấn đề, tăng cường đối thoại GV-HS trong các buổi học nhằm khắc phục lối dạy học truyền thụ một chiều, lối cuốn HS tích cực, chủ động, tự tin tham gia xây dựng bài. Đồng thời, nhà trường phải tổ chức, QL tốt hoạt động tự học cho HS. Điều đó đòi hỏi GV các bộ môn phải giao nhiệm vụ học tập cho HS rõ ràng, kiểm tra kết quả học tập nghiêm túc, đồng thời phải thường xuyên GD cho HS ý thức tự giác học tập.

Sự phân hóa về trình độ học lực của HS THCS và THPT khá mạnh, vì vậy, trong QL hoạt động tự học của HS, trường PTDTNT cần quan tâm chú ý tổ chức bồi dưỡng HS giỏi và HS yếu. Hoạt động bồi dưỡng những nhóm HS đặc biệt này không mang tính chất "dạy thêm, học thêm" mà là thực hiện cá biệt hóa những tác động sư phạm, tạo đà cho các em nâng cao trình độ học lực của mình.

3. Coi trọng GD đạo đức, kĩ năng sống cho HS

Kinh nghiệm thực tế đã chỉ rõ, khi HS có hạnh kiểm tốt, biết ứng xử hợp lý, thích ứng nhanh, giải quyết đúng những vấn đề nảy sinh trong hoạt động và quan hệ xã hội thì những tác động GD, dạy học sẽ có hiệu quả hơn. Quá trình GD đạo đức, kĩ năng sống cho HS PTDTNT thực chất là hình thành và phát triển ở các em những tri thức, chuẩn mực, quy tắc, tình cảm, niềm tin, thái độ và các thói quen hành vi để có thể giải quyết tốt các mối quan hệ ứng xử trong cuộc sống hàng ngày. Để GD đạo đức, kĩ năng sống có kết quả, từng thầy, cô giáo cần nêu cao trách nhiệm, thực sự gần gũi, thương yêu và hiểu rõ đặc điểm tâm lý của HS, từ đó chân tình hướng dẫn, giúp đỡ các em hành động đúng với chuẩn mực xã hội. Đồng thời, nhà trường cần duy trì tốt nền nếp trao đổi thông tin và phối hợp tốt các hoạt động giữa nhà trường, gia đình, đoàn thể xã hội trong QL và GD HS; hoàn thiện và duy trì thực hiện nghiêm các quy định, nội quy học tập, sinh hoạt nội trú; thực hiện tốt công tác kiểm tra, đánh giá hạnh kiểm, khen thưởng cũng như kỉ luật HS.

HS THCS và THPT của các trường PTDTNT thuộc độ tuổi đang trưởng thành. Đây là thời kỳ rất phức tạp và cũng hết sức quan trọng trong sự phát triển tâm sinh lý của thanh, thiếu niên. Trong giai đoạn này, các em đang phát triển mạnh về thể chất, tinh thần và tình cảm, có nhiều nhu cầu hiểu biết, tìm tòi, bắt chước, thích giao lưu, nhưng dễ bị kích động, lôi kéo. Vì vậy, trong điều kiện sống xa gia đình, HS trường PTDTNT cần được quan tâm GD, rèn luyện để không sa vào các tệ nạn xã hội. Điều đó đòi hỏi các thầy, cô giáo, nhất là GV chủ nhiệm thường xuyên GD cho HS về thái độ và phương thức hành động đúng với chuẩn mực xã hội, từ đó rèn luyện khả năng thích ứng nhanh, xử lý đúng trong những tình huống chịu sự tác động, thách thức bởi tiêu cực và tệ nạn xã hội.

4. Chăm lo bảo đảm đời sống sinh hoạt nội trú của HS

Đây là nét đặc thù của việc bảo đảm chất lượng GD của trường PTDTNT, bởi vì sự thỏa mãn hợp lí nhu cầu của HS trong sinh hoạt nội trú có tác động khá mạnh tới động cơ, thái độ học tập của các em. Những năm qua, nhờ sự nỗ lực không ngừng của các trường PTDTNT trong chăm lo đời sống sinh hoạt nội trú mà các trường này hầu như không còn HS bỏ học, các em chăm chỉ học tập hơn cả trong và ngoài giờ lên lớp.

Quan tâm tới đời sống sinh hoạt nội trú cho HS trước hết thể hiện ở việc xây dựng nền nếp hoạt động của các em ở khu nội trú văn minh, khoa học và có kỉ luật. Trong việc này, GV chủ nhiệm, ban QL kỉ túc xá và ban cán sự lớp là những người trực tiếp tổ chức, rèn luyện HS thực hiện nghiêm các quy định sinh hoạt nội trú, qua đó, giúp HS hình thành những thói quen hoạt động đúng giờ, tự giác, chủ động trong học tập, bảo đảm vệ sinh, tôn trọng tập thể, tích cực tham gia các hoạt động thể thao, văn hóa, văn nghệ...

Bên cạnh đó, nhà trường phải làm tốt việc nuôi dưỡng HS theo đúng chế độ quy định. Trong điều kiện thực hiện xã hội hóa công tác nuôi dưỡng HS trường PTDTNT, nhà trường phải có cơ chế thích hợp để cán bộ, GV, ban QL kỉ túc xá kiểm soát được việc bảo đảm chất lượng nuôi dưỡng HS, chống tham ô, lãng phí. Chỉ có như vậy, cán bộ, GV trường PTDTNT mới làm tốt được vai trò cùng cha mẹ HS chăm lo cho bữa ăn, giấc ngủ của các em, củng cố sự gắn bó của HS với trường, với lớp, với thầy cô, bạn bè.

HS các trường PTDTNT ở tỉnh Sóc Trăng hầu hết là thanh, thiếu niên người dân tộc Khmer, sinh ra và lớn lên trong không gian văn hóa rất phong phú với nhiều lễ hội khác nhau của đồng bào dân tộc vùng đồng bằng sông Cửu Long. Vì vậy, quan tâm đến đời

(Xem tiếp trang 6)

các chương trình môn học/hoạt động giáo dục; 4) Thiết kế chương trình nhà trường; 5) Triển khai thực hiện chương trình nhà trường; 6) Đánh giá và tiếp tục điều chỉnh chương trình nhà trường. Trong quy trình này, bước 1 và bước 3 được xem là những bước có vai trò đặc biệt quan trọng, quyết định tính hiệu quả, khả thi của PTCTNT.

4. Có thể nói, PTCTNT là một hướng đi tích cực, cho phép các trường đổi mới sinh hoạt chuyên môn, chủ động xây dựng những kế hoạch dạy học thích hợp trên cơ sở đề cao vai trò tích cực, sáng tạo, chủ động của cán bộ quản lý và đội ngũ GV. Đây cũng là một chủ trương đúng đắn của Bộ GD-ĐT nhằm “cởi trói”, tạo điều kiện cho các cơ sở giáo dục phổ thông nâng cao chất lượng, hiệu quả giáo dục trong bối cảnh chưa thể thay thế CTGD hiện hành, là “luồng gió mới” góp phần tác động mạnh mẽ đến quá trình khắc phục trì trệ đang tồn tại ở khá nhiều nhà trường phổ thông hiện nay.

Trong *Đề án Đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông* (vừa được Quốc hội khoá XIII, kì họp 8 thông qua tháng 11/2014), nội dung PTCTNT được đề cập đến rất rõ: “Chú trọng phân cấp trong xây dựng và quản lí chương trình theo hướng: Nhà nước xây dựng CTGD hoặc khung CTGD quốc gia; đồng thời giao quyền cho các địa phương căn cứ vào chương trình quốc gia để điều chỉnh chương trình phù hợp với địa phương; các nhà trường có thể xây dựng chương

trình riêng (chương trình nhà trường)” (2; 18) và “Dựa trên mục tiêu, chuẩn và nội dung chương trình thống nhất toàn quốc, đảm bảo quyền linh hoạt của các địa phương và nhà trường. Chuyển từ việc các nhà trường thực hiện rập khuôn chương trình sang trao quyền cho các địa phương tự chủ trong việc xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường (2; 22). Vì vậy, thí điểm PTCTNT trong giai đoạn hiện nay đồng thời cũng là bước chuẩn bị cần thiết để các cơ sở giáo dục sẵn sàng tiếp cận CTGD phổ thông mới sau năm 2015. □

(1) Rachel Bolstad. **School-based curriculum development: principles, processes, and practices.** ellington, 2004.

(2) Bộ GD-ĐT. *Đề án Đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông.* www.moet.edu.vn, 2014.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Hữu Châu. **Những vấn đề cơ bản về chương trình và quá trình dạy học.** NXB Giáo dục, H. 2006.

2. Nguyễn Văn Khôi. **Phát triển chương trình giáo dục.** NXB Đại học sư phạm, H. 2011.

SUMMARY

Activities about school-based curriculum development have been concerned in most of education units with the aims of overcoming the limitations of the current education curriculum, textbooks, improving the quality of teaching in schools and preparing to approach the new education curriculum and textbooks after the year 2015. The report provides some theoretical basis about the activities.

Bảo đảm chất lượng giáo dục...

(Tiếp theo trang 15)

sống của HS, nhà trường không chỉ làm tốt việc bảo đảm ăn, ở mà còn phải tổ chức tốt các hoạt động văn hóa, tinh thần cho các em. Vì vậy, các hình thức hoạt động ngoại khóa, các hội thi thể thao, văn nghệ của nhà trường thực sự có ý nghĩa góp phần nâng cao chất lượng GD của các trường PTDTNT.

Tóm lại, bảo đảm chất lượng GD là khâu mấu chốt để các trường PTDTNT của tỉnh Sóc Trăng vươn lên đạt chuẩn quốc gia. Trong số những yếu tố bảo đảm chất lượng GD, yếu tố con người là quan trọng nhất. Các trường PTDTNT thực sự chăm lo cho sự phát triển về mọi mặt của GV và HS nhất định sẽ gặt hái được thành công trong chuẩn bị nguồn nhân lực để đào tạo nguồn cán bộ phục vụ vùng sâu, vùng đồng bào dân tộc trong thời kì mới. □

(1) Chính phủ nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam. *Chiến lược Phát triển giáo dục 2011-2020* ban

hành kèm theo Quyết định số 711/QĐ-TTg ngày 13/6/2012 của Thủ tướng Chính phủ.

(2) Sở GD-ĐT Sóc Trăng. *Đề án củng cố và phát triển hệ thống các trường phổ thông dân tộc nội trú giai đoạn 2011-2015.*

(3) Mai Thị Yến Lan. *Phát triển đội ngũ giáo viên trung học cơ sở người dân tộc Khmer trên địa bàn tỉnh Sóc Trăng.* Luận văn thạc sĩ, 2013.

Tài liệu tham khảo

1. Phạm Minh Hạc. **Một số vấn đề giáo dục Việt Nam đầu thế kỉ XXI.** NXB Giáo dục Việt Nam, H. 2010.

2. Bùi Minh Hiền. **Quản lí giáo dục.** NXB Đại học sư phạm, H. 2006.

3. Đặng Bá Lâm (chủ biên). **Quản lí nhà nước về giáo dục - Lí luận và thực tiễn.** NXB Chính trị quốc gia, H. 2005.

SUMMARY

To become national standard schools, ethnic minorities secondary schools in Soc Trang need to perform well the following methods of ensuring the quality education: fostering pedagogic capacity and skill for teachers, innovating teaching methods, improving the effectiveness of morality and lifestyle education, ensuring board daily life for students.